

## Katolički kalendar u zrcalu Gacke čakavštine

Gacki čakavski govori su slabije istraživani govori, premda su zaštićeno nematerijalno kulturno dobro RH. Ovim radom nastoji se ukazati na životnost tih govora, inkorporiranih u katolički kalendar, odnosno zadržavanje u kalendaru brojnih fonoloških značajki govora koje se počinju gubiti. Problem je relevantan utoliko što se malotko ovime bavi, a kako su govori podložni nestajanju, ovaj dio jezične baštine je u najvećoj opasnosti.

Metoda istraživanja je terensko istraživanje gackih čakavskih govora s područja Otočca, prije čega je konzultirana sva objavljena dijalektološka građa koja se odnosi na ovo područje (npr. *Ričnik gacke čakavštine*).

Tipično je za gacku čakavštinu da blagdani muških svetaca uglavnom nose ženska imena (*Josipova, Jurjeva, Ilinja...*), zapravo se radi o pridjevima koji su postali imenice e-deklinacije (*Josipova* ili *Kiževa maša...*). Nepersonalizirani blagdani u srednjem rodu imaju ista svojstva (*Spasova, Telova*). Blagdani svetica se ne mijenjaju, u nekim slučajevima gube početni vokal (sv. *Lizabeta*). Kod nekih se javlja metateza (*Fajbanova* – Fabijanovo; *Lozarija* – Rozalija, MB od Ružarija), inače rijetka u ovim govorima. Jednako tako očuvan je izostanak fonema /h/ (*Dova* – Duhovi, *Mijolja* – Miholje), a kod nekih se javlja i pokrata (*Dova* – Du(h)ova). U nazivlju blagdana mogu se pronaći izgubljeni elementi, poput brojnih pridjeva (na *Blagovisti trojega mesa*). Očituje se i dosljedna primjena Jakubinski-Meyerova pravila (*Svičnica, Telova*), dok je u nekim nazivima sačuvano odstupanje ostvarenja jata po pravilu, koje se u suvremenosti više ne koristi (*Blagovisti* – *Pripovisti*). Neki od blagdana imaju dvojni naziv (*Svičnica / Kandelora...*), odnosno mogu biti u deminutivu (sv. *Lovrenc*).

Imena mjeseci ne odstupaju od standardnoga nazivlja (sječanj, ...), s tim da se rabi i ožuljak (ožujak), dok lipanj ima još naziv – ivanjski misec. Pravo je obilje pučkih izreka vezanih za blagdane (sv. *Sofija rakiju popila; ognjeni dani ...*).

Veliki značaj puk je pridavao i kvatrama (*grgurevske, dovske, mijoljske* i *božićne kvatre*) i raznim vjеровanjima i običajima uz njih. Navedene osobine ovih govora izdvajaju ih iz (štokavskoga) jezičnog okruženja.

**Ključne riječi:** gacka čakavština, kalendar, crkveni blagdani